STANJE I PERSPEKTIVE BUDUĆEG RAZVOJA EKOLOŠKE POLJOPRIVREDE

Zrile, Filip

Undergraduate thesis / Završni rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of agriculture / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Poljoprivredni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:151:993230

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-29**

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek

Repository / Repozitorij:

Repository of the Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek - Repository of the Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek

zir.nsk.hr

Image not found or type unknown

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA

POLJOPRIVREDNI FAKULTET U OSIJEKU

Filip Zrile

Preddiplomski sveučilišni studij Poljoprivreda

Smjer Agroekonomika

Stanje i perspektive budućeg razvoja ekološke poljoprivrede

Završni rad

Osijek, 2017.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA

POLJOPRIVREDNI FAKULTET U OSIJEKU

Filip Zrile

Preddiplomski sveučilišni studij Poljoprivreda

Smjer Agroekonomika

Stanje i perspektive budućeg razvoja ekološke poljoprivrede

Završni rad

Povjerenstvo za ocjenu završnog rada:

1. izv.prof.dr.sc. Tihana Sudarić, mentor
2. prof.dr.sc. Krunoslav Zmaić, član
3. dr.sc. Jelena Kristić, član

Osijek, 2017.

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Poljoprivredni fakultet u Osijeku
Preddiplomski sveučilišni studij Poljoprivreda, smjer Agroekonomika
Filip Zrile

Završni rad

STANJE I PERSPEKTIVE BUDUĆEG RAZVOJA EKOLOŠKE POLJOPRIVREDE

Sažetak:
U ovome radu istaknuti će se bitne činjenice kako dolazi do sve većeg porasta ekološke svijesti građana što automatski dovodi do rasta potražnje za ekološkim proizvodima. Posebno je takav trend zabilježen u ostalim državama Europske unije, dok Republika Hrvatska unatoč prirodnim resursima taj potencijal nije još uvijek iskoristila jer je eko proizvodnja u Hrvatskoj još uvijek u razvoju. Biti će prikazani podatci o zastupljenosti ekološke proizvodnje u Europi i svijetu, te gdje se nalazi Hrvatska u odnosu na konkurenciju, te će se nastojati istaknuti koje su prednosti same ekološke proizvodnje, a koji su njezini nedostaci. Kako bi ekološki proizvod bio konkurentan i prepoznatljiv mora proći kroz faze rasta, od same marketinške strategije, kvalitete, te do pažljivo osmišljenog brendiranja što je perspektiva uspjeha ekološke proizvodnje. To se može napraviti uz korištenje potpora koje su u ekološkoj proizvodnji vrlo visoke. Treba imati na umu da veliki potencijal leži u domaćim autohtonim proizvodima koji su već prepoznati na stranim tržištima, te na tom principu treba razvijati daljnju ekološku proizvodnju.

Ključne riječi: ekološka proizvodnja, ekološki proizvod, konkurentnost, plasman

34 stranice, 11 tablica, 9 grafikona, slika, 6 literaturnih navoda

Završni rad je pohranjen: u Knjižnici Poljoprivrednog fakulteta u Osijeku i u digitalnom repozitoriju završnih i diplomskih radova Poljoprivrednog fakulteta u Osijeku

BASIC DOCUMENTATION CARD

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek
Faculty of Agriculture in Osijek
Undergraduate university study Agriculture, course Agroeconomics
Filip Zrile

BSc Thesis

THE ACTUAL STATE AND THE EXPECTATIONS FOR DEVELOPMENT OF ORGANIC PRODUCTION

Summary:
In these research it will be featured important facts how many people are concern for the health and they want to conzume organically produced food. This trend is particularly growing in the European union, while Republic of Croatia despite of rich natural resources and predispositions that has all conditions for organic farming, eco-products market is still needs to be developed. In this research it will be shown many cuorities about organic farming in Europe and world, and position of Croatia in that association, pointed advantages and disanvantages which are bind whith organic farming. Organic product, to be competitive and recognizable must go through many stages of growth from the establishment of quality criteria and selection of marketing strategies to carefully thought out and executed branding which is the key and main reason to sucess. That can be done with the financial supports which are quite high. It shout keep it in mind that we have big potential in our domestics products which are already recognized on foreign market, so we should organic production concentrate on that.

Keywords: agricultural production, ecological product, competitiveness, product placement.

34 pages, 11 tables, 9 graphs, picture, 6 references

BSc Thesis in archived Library of Faculty of Agriculture in Osijek and in digital repository of Faculty of Agriculture in Osijek

SADRŽAJ:

1. UVOD 1
2. MATERIJAL I METODE 2
3. RAZVOJ POLJOPRIVREDE KROZ POVIJEST 3
4. POLJOPRIVREDA KAO PUTOKAZ ZA ODRŽIVI RAZVOJ GOSPODARSTVA 6
4.1. Ekološka poljoprivreda 7
4.2. Integrirana poljoprivreda 9
5. EKOLOŠKA PROIZVODNJA U SVIJETU 11
6. EKOLOŠKA PROIZVODNJA U REPUBLICI HRVATSKOJ 15
7. GLOBALNO TRŽIŠTE EKOLOŠKOM HRANOM 20
7.1. Tržište ekološkom hranom u Europi 22
7.2. Najveći potrošači ekološke hrane u Europi 23
7.3. Tržište eko proizvodima kao autohtonim hrvatskim proizvodima 24
8. POTPORE ZA RAZVOJ EKOLOŠKE PROIZVODNJE 26
9. PREPREKE ZA RAZVITAK EKOLOŠKE POLJOPRIVREDE 28
10. SWOT ANALIZA 29
11. ZAKLJUČAK 32
12. POPIS LITERATURE 33

1. UVOD

Poljoprivreda predstavlja vrlo staru gospodarsku granu, odnosno možemo reći da je stara onoliko koliko je star čovjek. Od samih začetaka čovjek se bavio lovom, skupljanjem plodova kako bi preživio, međutim kasnije je došao do spoznaje da hranu može uzgojiti, a što je od neizrecive važnosti s obzirom da čovjek ne može živjeti bez hrane, kako u prošlosti tako i dan danas.

Samim razvojem poljoprivrede, od njenih primitivnih začetaka pa sve do sredine 20.stoljeća kada dolazi do globalnog razvoja poljoprivrede u svijetu, gdje se nastoji proizvesti što više uz primjenu kemijskih sredstava i mineralnih gnojiva čime se nastoji povećati prinos samih kultura u uzgoju. Dakako takav tip uzgoja hrane koja zahtijeva velike količine mineralnog gnojiva i kemijskih preparata u uzgoju dovodi u konačnici do sve većeg onečišćenja okoliša, te dolazi sve više do izražaja stajalište ljudi kako je moguće proizvesti kvalitetniju hranu, koja je će biti ekološki prihvatljiva u vidu brige prema okolišu, ali i brige prema čovjeku.

Pod samim pojmom ekološke proizvodnje vrijedi uvriježeno mišljenje ljudi da je ta hrana proizvedena bez primjene agrokemikalija (mineralnih gnojiva, pesticida, različitih regulatora rasta...) S tom tvrdnjom se poljoprivrednici neće složiti u potpunosti jer se ekološkom proizvodnjom nastoji pronaći povoljnije rješenje, tj. unaprijediti segment konvencionalne poljoprivrede gdje je to moguće postići s obzirom na kvalitetu proizvoda u konačnici, smanjenju utroška energije (plina, nafte i sl.), odnosno reduciranja upotrebe mineralnih gnojiva, tj. njihovo svođenje na prihvatljivu razinu.

Hrvatska ima sve potrebne resurse za ekološku proizvodnju, no ti resursi još uvijek nisu ni izbliza iskorišteni. Sama ekološka poljoprivreda je posljednjih godina postala izuzetno primamljiva i zanimljiva u svijetu, a sve više i u Hrvatskoj. Povećano zanimanje za ovakav način proizvodnje hrane može se prvenstveno naći u uzrocima nedostataka same kapitalno intenzivne poljoprivrede.

U ovom radu nastojati će se prikazati stanje ekološke proizvodnje u Hrvatskoj, ali i svijetu te njezine perspektive, pozitivne odnosno loše strane ekološke proizvodnje, te istražiti ciljeve, ali i mogućnosti rješavanja problema u poljoprivredi.

2. MATERIJAL I METODE

U ovome radu primijeniti će se sekundarni izvori podataka, odnosno znanstvenih publikacija i druge stručne literature. Primijeniti će se case study metoda na primjerima ekoloških proizvođača u Republici Hrvatskoj kao i komparativna analiza sa zemljama u Europskoj uniji.

Koristit će se različite agroekonomske metode kojima će se izračunati ekonomska učinkovitost ekološke proizvodnje.

Detaljno će se analizirati koji je postupak pristupanja ulozi ekološkog proizvođača, potrebna dokumentacija, mogućnosti koje ekološka proizvodnja pruža proizvođaču, te na osnovu prikupljenih podataka analizirati daljnje tendencije mogućnosti razvoja ekološke proizvodnje u budućnosti.

Informacije vezane uz brojčane pokazatelje detaljno su obrađene u Microsoft Excelu i Microsoft Wordu, odnosno prikazane su putem tablica i grafikona koji će biti vidljivi u daljnjem radu.

3. RAZVOJ POLJOPRIVREDE KROZ POVIJEST

Poljoprivreda je kroz povijest imala tendenciju razvoja, od samih početaka gdje su se kao gnojiva tlu dodavala organska gnojiva životinjskog porijekla ili su kao gnojivo služile indirektno poplave rijeka koje su na površinu tla donosile određene hranjive tvari koje su biljkama bile potrebne za nesmetani rast i razvoj te određeni poboljšivači tla koji su bili dostupni u prirodi, poput lapora te raznih vapnenih materijala.

Teze o tome kako su konvencionalna i ekološka proizvodnja kroz povijest imale dodirnih točaka u većini segmenata je ispravna s obzirom da većina teoretičara je kroz povijest smatrala da plodnost tla ovisi isključivo o humusu sve do pojave otkrića mineralnih gnojiva uz koju se veže sama konvencionalna poljoprivreda.

Procvat razvoja same proizvodnje mineralnih gnojiva krenuo je početkom 20. stoljeća kada su Fritz Haber i Carl Bosch zaštitili proizvodnju amonijaka. U samome početku većina poljoprivrednika nije bila spremna prijeći sa tradicionalnog načina proizvodnje na proizvodnju koja zahtijeva primjenu veće količine gnojiva na njihovim obradivim površinama, te su tek završetkom II. svjetskog rata države počele masovno proizvoditi mineralna gnojiva koje je nakon toga sve više poprimalo utjecaj među stanovništvom.

Zahvaljujući time, kako i sami znamo prinosi u suvremenoj agrotehnici su se povećali, međutim postoji i druga loša strana, a to je prekomjerna upotreba agrokemikalija što se dovodi u vezu s negativnim promjenama u okolišu.

Drugim riječima najbolje je je takav pristup definiran jednim radnikom u poljoprivredi koji je pokrivao potrebe za hranom većeg broja urbanog stanovništva, što je bio veći uzgoj po jedinici površine, bili su i veći poremećaji u okolišu. (Bašić, 1995.)

S obzirom na povoljan geografski položaj koji Republika Hrvatska posjeduje, ima mogućnost raznolikog uzgoja poljoprivrednih kultura s obzirom na klimatske uvjete koje posjeduje, od žitarica, voća, povrća, industrijskog bilja do aromatičnog bilja. Prema agrarnoj strukturi u Republici Hrvatskoj prevladavaju obiteljska gospodarstva koja su prvenstveno premala i nekonkurentna za aktivniju ulogu na tržištu.

Nažalost postoji trend sve manjeg broja poljoprivrednih proizvođača koji aktivno sudjeluju na tržištu, tj konkuriranju ostalim proizvođačima, a to pokazuje podatak za 2015. godinu gdje imamo smanjenje broja obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava upisanih u upisnik poljoprivrednih gospodarstava koji je iznosio 176 092. OPG-a. Činjenice koje podkrijepljuju tvrdnje male konkurentnosti su da je 76% OPG-ova manje od 3 ha.

Prema broju hektara evidentiranih u sustavu ARKOD 2015. godine, evidentirano je bilo 1.098. 369,24 ha. Najviše prijavljenih poljoprivrednih gospodarstava (88 461) ima površinu manju od 3 hektara, dok samo 1. 174 gospodarstva obrađuje više od 100 hektara. Najviše upisanih gospodarstava dolazi iz Zagrebačke županije (13 739). Prema broju stanovnika, svaki stanovnik Republike Hrvatske ima na raspolaganju 0,45 ha poljoprivrednog zemljišta.

Neobrađeno je zemljište jedan od gorućih problema hrvatske poljoprivrede. Pod neobrađenim se zemljištem smatra ono zemljište koje nije u funkciji poljoprivredne proizvodnje ili je obraslo višegodišnjim raslinjem.

Tablica 1. Državno poljoprivredno zemljište po kategorijama, 2014.

Nerazvrstano polj. zemljište (ha)	Vrt (ha)	Močvara (ha)	Maslinik (ha)	Voćnjak (ha)	Vinograd (ha)	Ribnjak (ha)	Trstik (ha)	Livada (ha)	Oranica (ha)	Pašnjak (ha)	Ukupno (ha)
14,85	59,26	786,31	1.033,49	5.241,90	6.525,95	7.594,47	8.388,17	46.879,96	2.691,63	399.639,53	738.125,52

Izvor: Agencija za poljoprivredno zemljište (http://zemljiste.mps.hr/)

Tablica 1. prikazuje kategorije državnog zemljišta iz kojih vidimo kako najveći dio zauzimaju pašnjaci sa 399.639,53 ha ukupno zemljišta.

Tablica 2. Broj obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava u Upisniku poljoprivrednih gospodarstava prema spolu i godinama nositelja (po razredima) na dan 22.09.2015.

Županija	**OBITELJSKO POLJOPRIVREDNO GOSPODARSTVO**		
	Ž	**M**	**Ukupno**
Bjelovarsko-bilogorska	4.637	8.142	12.779
Brodsko-posavska	2.072	5.402	7.474
Dubrovačko-neretvanska	1.975	6.462	8.437
Grad Zagreb	2.296	3.536	5.832
Istarska	1.514	4.940	6.454
Karlovačka	1.864	3.811	5.675
Koprivničko-križevačka	3.984	7.220	11.204
Krapinsko-zagorska	2.653	5.914	8.567
Ličko-senjska	1.840	2.762	4.602
Međimurska	2.112	4.013	6.125
Osječko-baranjska	3.971	9.799	13.770
Požeško-slavonska	1.410	3.849	5.259
Primorsko-goranska	1.126	2.483	3.609
Sisačko-moslavačka	3.083	6.440	9.523
Splitsko-dalmatinska	3.473	10.459	13.932
Šibensko-kninska	1.345	4.357	5.702
Varaždinska	3.198	5.844	9.042
Virovitičko-podravska	2.136	4.940	7.076
Vukovarsko-srijemska	1.996	5.617	7.613
Zadarska	1.680	5.866	7.546
Zagrebačka	5.467	10.382	15.849
EU*	13	9	22
Ukupno	**53.845**	**122.247**	**176.092**

Izvor: Upisnik OPG-a u Republici Hrvatskoj,2015.

Tablica 2. prikazuje podatke o broju obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava prema spolu na području čitave Republike Hrvatske odnosno kroz sve županije. Iz tablice je vidljivo kako najveći broj registriranih OPG-ova se nalazi u Zagrebačkoj županiji sa 15.489, te u Splitsko dalmatinskoj, Osječko-baranjskoj sa 13.932, odnosno 13.770 registriranih obiteljsko poljoprivrednih gospodarstava.

4. POLJOPRIVREDA KAO PUTOKAZ ZA ODRŽIVI RAZVOJ GOSPODARSTVA

Kako bi približili važnost povećane brige o okolišu, te kako je ekološka poljoprivreda, poljoprivreda za budućnost, bitno se je dotaknuti samog razloga zašto je poljoprivreda jedan od najvećih zagađivača okoliša današnjice.

Ključ toga leži u načinu konvencionalne poljoprivrede kojoj je cilj specijalizacija proizvodnje uz upotrebu mineralnih gnojiva, pesticida uz glavni cilj koji je ostvarivanje velikih prinosa uz dakako maksimalizaciju dobiti i minimalizaciju inputa.

Negativne posljedice kao što su erozija, acidifikacija tla, ispiranje hraniva, posebno nitrata u podzemne vode samo su neki od ključnih razloga zašto dolazi do sve većeg zagađenja glavnog resursa u poljoprivredi, a to je tlo. (Herceg, N. 2013.) Zamah razvoja konvencionalna poljoprivreda je dobila prvenstveno krajem II. svjetskog rata kada je vladala velika glad te su se nastojale proizvesti velike količine hrane bez obzira na posljedice koje će to izazvati za daljnji život ljudi.

Pod pojmom održive poljoprivrede misli se na dugoročno zadovoljenje potreba ljudi za hranom međutim uz obavezu čuvanja prirodnih resursa, poboljšanje kvalitete života ljudi kroz proizvodnju ekološki prihvatljive hrane uz nesmetano odvijanje prirodnih bioloških procesa.

Održiva poljoprivreda podrazumijeva postizanje ekonomske održivosti, socijalne održivosti i održivosti životne sredine. Proizvodnja treba biti profitabilna, jer samo profitabilna proizvodnja može proizvođaču omogućiti daljnji napredak, te razvoj samog kraja odnosno lokalne zajednice na kojoj proizvođač djeluje.

Održiva poljoprivredna proizvodnja se treba promatrati kao korektiv između uspjeha proizvođača i uspjeha očuvanja zemlje od koje planira zaraditi.

4.1. Ekološka poljoprivreda

Ekološka poljoprivreda predstavlja poljoprivredu čija se podloga bazira na brizi za tlo, vodu, zrak, općenito sve prirodne resurse, tj. da nije degradirajući za okolinu, a ujedno da bude prihvatljiva kako s ekonomskog, tako i sa socijalnog stajališta. Mnogima je srodan naziv organska poljoprivreda jer bi trebala biti bazirana na proizvodnji hrane bez uporabe mineralnih gnojiva, pesticida te drugih kemijskih preparata.

Pod ekološkom, organskom ili biološkom poljoprivredom uglavnom ljudi misle isključivo na proizvodnju tzv "zdrave hrane", tj. na poljoprivrednu proizvodnju bez uporabe agrokemikalija (mineralnih gnojiva, pesticida, hormona). Premda najpoznatije, ovo je samo jedno od obilježja takvog načina proizvodnje. Takav način proizvodnje je koncept koji je mnogo složeniji i čija bit nije samo u izostavljanju agrokemikalija, već u sveukupnom gospodarenju kojim je to moguće postići. Ekološkom poljoprivrednom proizvodnjom nastoji se iskoristiti potencijale određenog ekosustava, odnosno gospodarstva, tj. stimulirati daljnji uzgoj temeljen na brizi za okoliš.

Osnovni cilj ekološke poljoprivrede je proizvodnja hrane visoke kvalitete, koja će pridonijeti očuvanju ljudskog zdravlja, međutim ne nauštrb ekonomske isplativosti, očuvanju i zaštiti okoliša te održavanju i povećanju plodnosti zemljišta, održavanje biološke raznolikosti ekosustava te smanjenje svih oblika onečišćenja koji mogu biti posljedica poljoprivredne proizvodnje i uzgoja životinja. Stoga treba biti svjestan da kupovinom proizvoda koji nose oznaku ekološkog proizvoda potrošači indirektno utječu na zaštitu i očuvanje okoliša.

Načela ekološke proizvodnje su:

- biološke i krajobrazne raznolikosti,

- usklađivanje i pravilno gospodarenje glede izbora usjeva, biljnih vrsta i sorti,

- briga za pravilnu njegu tla,

- zaštita korisnih organizama,

Zakon o ekološkoj proizvodnji i označavanju ekoloških proizvoda trebao bi biti poticaj za rast ekoloških proizvođača, uz osiguravanje učinkovitog funkcioniranja tržišta, zaštite tržišnog natjecanja, osiguravanje povjerenja potrošača i zaštite interesa potrošača.

Koncept same ekološke poljoprivrede se bazira na dva stajališta ljudi, negativnog i pozitvnog. Današnja stajališta u vezi s uzgojem hrane koja će biti proizvedena na ekološki način počinje se sve više intenzivirati. Prehrambeni proizvodi koji su uzgojeni na ekološki način posjeduju određeni ekološki znak, potvrdu, koja na neki način privlači kupce, odnosno potrošače koji su svjesni što konzumiraju.

Pozitivne strane ekološke proizvodnje očituju se u mogućnosti stvaranja određenih specijaliziranih gospodarstava koji će svoju proizvodnju temeljiti na otvaranju novih tržišta temeljenih na ekološkoj kakvoći proizvoda, posebno na domaćem, ali i u budućnosti na stranom tržištu, te bolje iskorištavanje poljoprivrednih površina, posebno u ruralnim i ratom opustošenim područjima, revitalizaciju sela, poboljšanje kvalitete života na selu i smanjenje migracije s obzirom na podatak kako u Hrvatskoj 35% ukupnog stanovništva živi u 14 gradova s više od 30. 000 stanovnika. Treba težiti na stvaranju povoljnijih ekonomskih uvjeta proizvodnje; niži inputi, povećan broj zaposlenih ljudi, rast gospodarstva, mogućnost daljnjeg intenziviranja proizvodnje kroz preradu, prodaju i turizam.

Bitno je i naglasiti određene nedostatke ekološke proizvodnje koje se za razliku od konvencionalne vide prvenstveno u manjoj produktivnosti. Nije moguće odmah prijeći na ekološki sustav proizvodnje jer je nužno razdoblje kako bi se tlo „očistilo“ od ranije korištenih pesticida i različitih kemijskih preparata u tlu, a za to je minimalni rok 2-3 godine. (Pejnović i sur., 2012.)

Također bitno je naglasiti i cijenu koja je kod ekoloških proizvoda znatno veća nego kod drugih, prvenstveno razlog tomu je veća cijena samog ulaganja u proizvodnju u vidu kemijskih preparata koji su skuplji u odnosu na konvencionalnu proizvodnju i radne snage koja je bitan faktor, ali i činjenice kako su ekološki proizvodi u manjem opsegu ponuđeni na tržištu. Kod proizvodnje ekološke hrane moraju biti strogo kontrolirani uvjeti, što znači da se ne smije upotrebljavati umjetno (mineralno) gnojivo, pesticidi, nedozvoljeni aditivi koji su točno propisani za eko hranu. Pravnom regulativom u ekološkoj proizvodnji regulira se i upotreba materijala za reprodukciju, gnojiva i drugih sredstava u ekološkoj proizvodnji, međutim ekološka proizvodnja će se u budućnosti morati sve više primjenjivati jer je u većini zemalja Europske unije tlo sve više nepogodnije za uzgoj, dok je u Hrvatskoj još uvijek bolje sačuvano zbog manjeg obujma industrijske djelatnosti za razliku od ostalih zemalja Europske unije.

4.2. Integrirana poljoprivreda

Integrirana poljoprivreda podrazumijeva uravnoteženu primjenu agrotehničkih mjera u svrhu proizvodnje ekološki i ekonomski prihvatljivih proizvoda uz minimalnu uporabu agrokemikalija, a svrha integrirane proizvodnje je proizvodnja ekonomski isplativih i ekološki prihvatljivih poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda, u cilju zaštite zdravlja ljudi, životinja, prirode i okoliša te zaštite interesa potrošača[1]

Sve se više potencira taj prijelazni oblik, jer integrirana proizvodnja je zapravo u korelaciji s ekološkom jer se kod integrirane proizvodnje nastoji reducirati korištenje gnojiva i kemijskih preparata, a kod ekološke u potpunosti obustaviti primjena istih.

Dobar primjer je tržište Njemačke gdje se potencirala obustava konvencionalnog pristupa, te stoga danas imaju uglavnom poljoprivredu baziranu na integriranoj proizvodnji, a 8% tržišta obuhvaća ekološka proizvodnja koju sve više razvijaju, a potrošači to prepoznaju, te samim time većom potražnjom proizvoda cijena je ekoloških proizvoda koji su inače skuplji, počela padati, te razlike između ekološkog pristupa i konvencionalnog u vidu cijene i nisu više tako vidljive.

Najbolji primjeri te tvrdnje su Austrija i Danska. Austrija ima 17,8% površina pod integriranom proizvodnjom, dok pod ekološkom neznatno više - 19,4%. Danska ima najveći postotak površina pod integriranom proizvodnjom (23%), dok pod ekološkom 6,3% .

U kontekstu toga, vidljiva je velika šansa za Hrvatsku jer imamo prirodne resurse, samo su potrebni educirani kadrovi koje treba poticati država kroz nadležne institucije u vidu stvaranja eko proizvođača, ali i edukacije potrošača, a eko poljoprivreda bi mogla postati jedini prihvatljivi način proizvodnje hrane, a prijelazno razdoblje bit će integrirana poljoprivreda.

[1] Integrirana poljoprivreda Republike Hrvatske, dostupno na: http://www.mps.hr, 04.05.2017.

Tablica 3. Integrirana proizvodnja poljoprivrednih proizvoda u Republici Hrvatskoj – pregled po godinama 2010. - 2015.

Integrirana proizvodnja poljoprivrednih proizvoda u RH						
god/površina u ha	voće	povrće	vinogradi	ratarstvo	ukupno	br.proizvođača
2010.	152,24	18,50	0,00	0,00	170,74	23
2011.	2170,47	718,51	2482,71	66947,31	72319,09	547
2012.	202,71	723,97	570,21	78612,07	79390,25	683
2013.	2978,20	658,64	3043,14	90306,81	96986,81	740
2014.	2984,30	658,64	3156,42	94.115,64	100.909,41	804
2015.	3253,75	2015.	3253,75	2015.	3253,75	2015.

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede, (http://www.mps.hr)

Iz podataka iz tablice 3. je vidljivo kako je broj proizvođača porastao u razdoblju od (2010. - 2015.) sa početnih 23 na 831 proizvođača, a iz podataka je također vidljivo kako je integrirana proizvodnja bazirana uglavnom na ratarstvu s 97.239,65 ha u 2015. godini, a manjem broju u voćarstvu, povrćarstvu i vinogradarstvu.

Tablica 4. Integrirana proizvodnja

Područja proizvodnje	Ha
VINOGRADARSTVO	3145,11
VOĆARSTVO	3253,75
RATARSTVO	97.239,65
POVRĆARSTVO	659,22

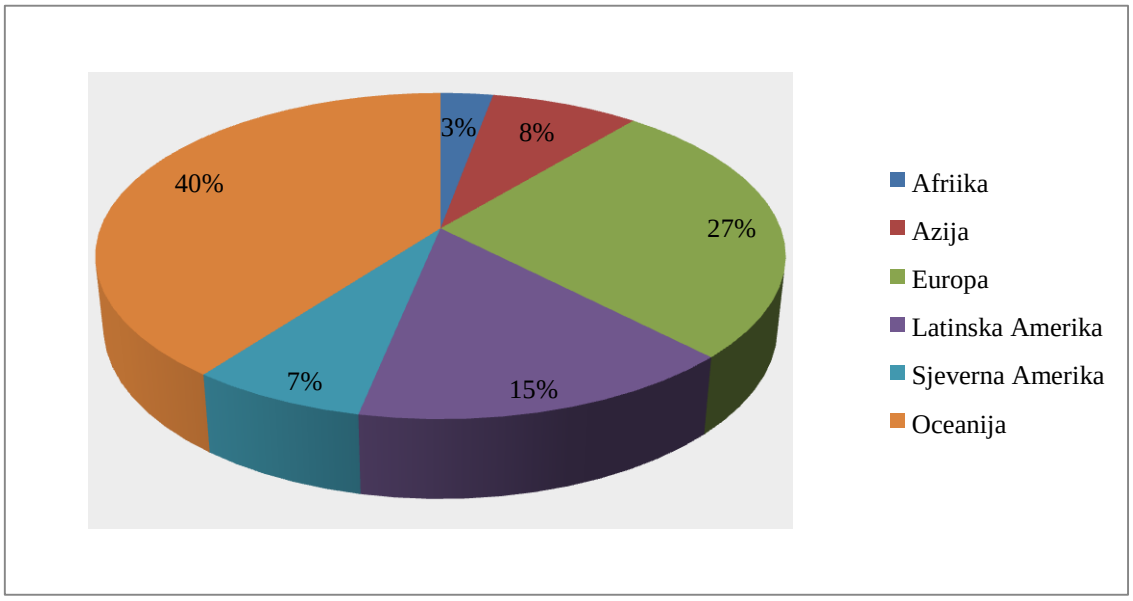
Izvor: Ministarstvo poljoprivrede, (http://www.mps.hr)

5. EKOLOŠKA PROIZVODNJA U SVIJETU

Ekološku proizvodnju prakticiraju u više od 120 zemalja u svijetu. Pod ekološkim uzgojem prema podatcima je više od 43,7 milijuna hektara poljoprivrednih površina i 19,7 milijuna hektara certificiranih šumskih i neobrađenih područja za proizvodnju hrane.

Kada govorimo o samome udjelu poljoprivrednih površina koje su pod ekološkom proizvodnjom vidljivo je kako ekološke površine zauzimaju oko 1%, a Australija i Oceanija su na vrhu sa 4,1%, Europa (2,4%) te Latinska Amerika (1,1%).

Od zemalja u svijetu Australija ima najveće površine pod ekološkom proizvodnjom koje iznose 37. 150 000 hektara. Uglavnom je to zbog samog ekstenzivnog pristupa, odnosno korištenja zemljišta kod obrade tla, dok je zanimljivo da je SAD na 3. mjestu (2,1 milijun hektara), na 4. mjestu je Kina s površinom od 1.925 000 hektara.

Grafikon 1. Zastupljenost ekološke poljoprivrede po kontinentima 2014. godine

Izvor: FiBL & IFOAM, 2016.,(http://www.ifoam-eu.org/)

Prema podatcima iz grafikona 1, vidljivo je kako najveće površine pod ekološkom proizvodnjom po kontinentima imaju Australija i Oceanija, nakon toga Europa sa 11,6 milijuna hektara, Latinska Amerika s 6,8 milijuna hektara, Azija s 3,6 milijuna hektara, Sjeverna Amerika s 3,2 milijuna hektara i zadnja je Afrika s 3,1 milijuna hektara.

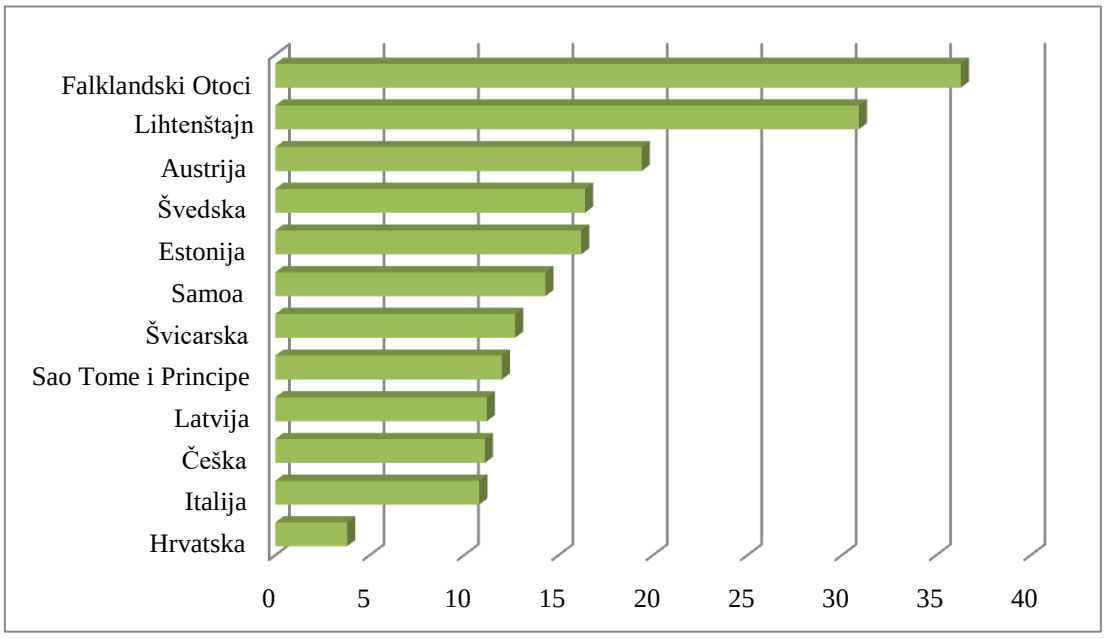
Tablica 5. Površine (ha) pod ekološkom poljoprivredom 2014.godine u svijetu

MIJESTO	DRŽAVA	POVRŠINA (ha)
1.	Australija	37 150 000
2.	Argentina	3 061 965
3.	SAD	2 178 471
4.	Kina	1 925 000
5.	Španjolska	1 710 475
6.	Italija	1 387 913
7.	Urugvaj	1 307 421
8.	Francuska	1 111 845
9.	Njemačka	1 047 633
10.	Kanada	903 948
53.	Hrvatska	50 054

Izvor: FiBL & IFOAM, 2016., (http://www.ifoam-eu.org/,)

Tablica 5. prikazuje zemlje prema površinama pod ekološkom proizvodnjom, gdje vidimo kako se na vrhu nalaze zemlje poput Australije, Argentine i SAD-a. Od europskih zemalja najveću površinu pod ekološkom proizvodnjom imaju Španjolska (1,7 milijuna hektara), Italija (1,3 milijuna hektara), Francuska (1,1 milijun hektara) te Njemačka sa milijun hektara.

Hrvatska se prema podatcima iz 2014. godine svrstala na 53. mjesto sa 50 054 hektara. Od zemalja u okruženju samo Mađarska ima više površina pod ekološkom proizvodnjom (124 841 ha), dok je Slovenija na površini od 41 237 ha. Srbija (9 548 ha), Crna Gora (3 289 ha) te Bosna i Hercegovina (353 ha) se nalaze na začelju europskih zemalja s površinom pod ekološkom poljoprivrednom proizvodnjom.

Grafikon 2. Udio ekološke poljoprivrede (%) u ukupnoj poljoprivredi država 2014. godine

Izvor: FiBL & IFOAM, 2016., (http://www.ifoam-eu.org/,)

Kako je vidljivo iz grafikona 2., ako gledamo prema udjelu ekološke poljoprivrede u ukupnoj poljoprivredi država, najveći udio površina pod ekološkom poljoprivredom prevladava u europskim zemljama, vidljivo je to po prvom mjestu na kojem su Falklandski otoci 403. 212 hektara (36,3%) i Lihtenštajnu sa (30,9%).

Hrvatska zauzima visoko 33. mjesto u kategoriji površina pod ekološkom poljoprivredom sa 3,8%. Prema tome, Hrvatska se, primjerice, nalazi ispred Velike Britanije (3%), Argentine (2,2%), Irske (1,3%) i SAD-a (0,6%).

Danska si je postavila cilj da do 2020. godine cijelu poljoprivrednu proizvodnju pretvori u 100% organsku i biodinamičku[2] .

Taj cilj prvenstveno nastoje postići davanjem poticaja za prijelaz poljoprivrednika sa tradicionalnog zemljišta na organsko kao i financiranjem poljoprivrednika koji se odlučuju na takav poduhvat.

[2] Denmark, objective 100% organic, dostupno na: http://www.lifegate.com/people/lifestyle/denmark-organic-farming, 04.05.2017.

Danska nastoji stimulirati samim time i potražnju za organskim proizvodima, te ulažući novac u razvoj novih ideja i tehnologija koje bi trebale dovesti do kvalitetnije i brže proizvodnje, a jedan od ciljeva je da hrana u javnim ustanovama bude 60% organska.

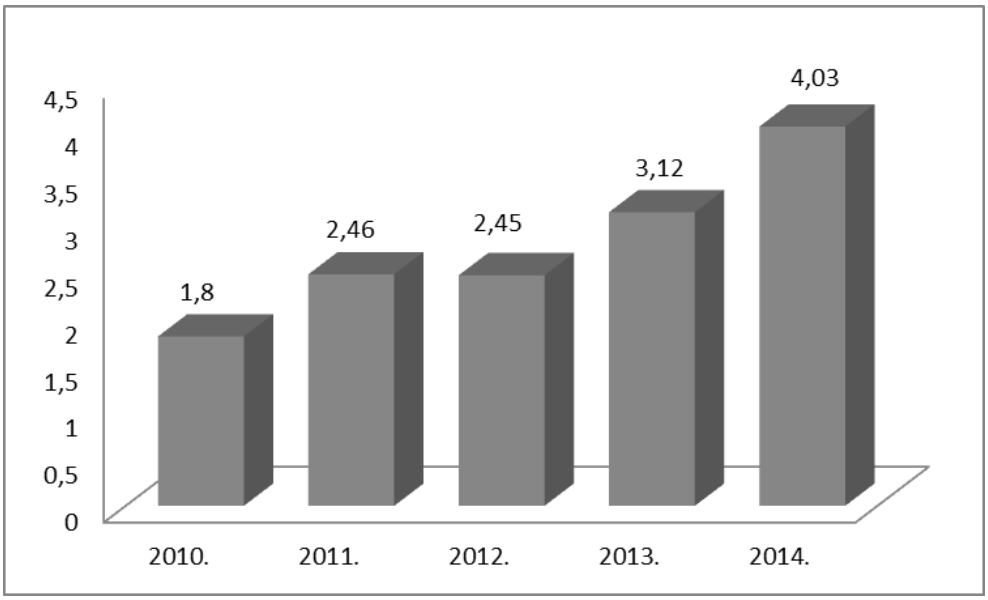
Prema podatcima Danska je već daleko odmakla kada je u pitanju proizvodnja organske hrane, a čak 97% građana upoznato je s važnošću takvog načina proizvodnje i njegovim značenjem, a izvoz danskih organskih proizvoda od 2007. godine povećan je za čak 200%.

Vidljivo je na primjeru Danske kako je važno potaknuti svijest ljudi te da se može intenzivirati ekološka poljoprivreda, a glavnu ulogu u tome treba preuzeti država kao u ovome primjeru kroz stimulaciju, omogućavajući poticaje i aktivnom sudjelovanju u procesu koji traje više godina.

Hrvatska bi također trebala krenuti s ovom praksom, jer bi osim prikazanih svih dobrobiti organske proizvodnje, jačala lokalnu ekonomiju, poticala domaće proizvođače, jačala domaće tržište, a u konačnici bi potrošači kroz edukaciju shvaćali važnost domaće, kvalitetne proizvodnje.

6. EKOLOŠKA PROIZVODNJA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Sve veći broj država shvaća važnost prelaska s konvencionalnog pristupa na ekološki, uviđajući probleme u dosadašnjem pristupu preintenzivnog korištenja gnojiva i kemijskih sredstava koje u konačnici negativno djeluju na tlo, stoga sve više država, posebice Europske unije, pa tako i Hrvatska nastoje pribjeći novim trendovima.

Grafikon 3. Udjel ekološke poljoprivrede u ukupnoj poljoprivrednoj proizvodnji u Hrvatskoj u %

Izvor: Ministrastvo poljoprivrede (http://mps.hr/), 2010-2014.

Kako je i vidljivo iz grafikona 3. vidljiv je veliki pomak u odnosu na 2010. godinu kada je udjel ekološke poljoprivrede bio samo 1,8%, a 2014. godine 4,03% ili je to bolje ilustrirati brojkama kako smo 2003. godine imali samo 131 proizvođača, a 2014. godine 2191 proizvođača. Vidljiv je rast što je pozitivno, međutim kada se pogleda konkurencija europskih zemalja vidljivo je kako je naš rast ipak mali u odnosu na Austriju, koja je 2008. godine imala 16% poljoprivredne proizvodnje pod ekološkom proizvodnjom.

Tablica 6. Udio ekoloških površina u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2010-2014

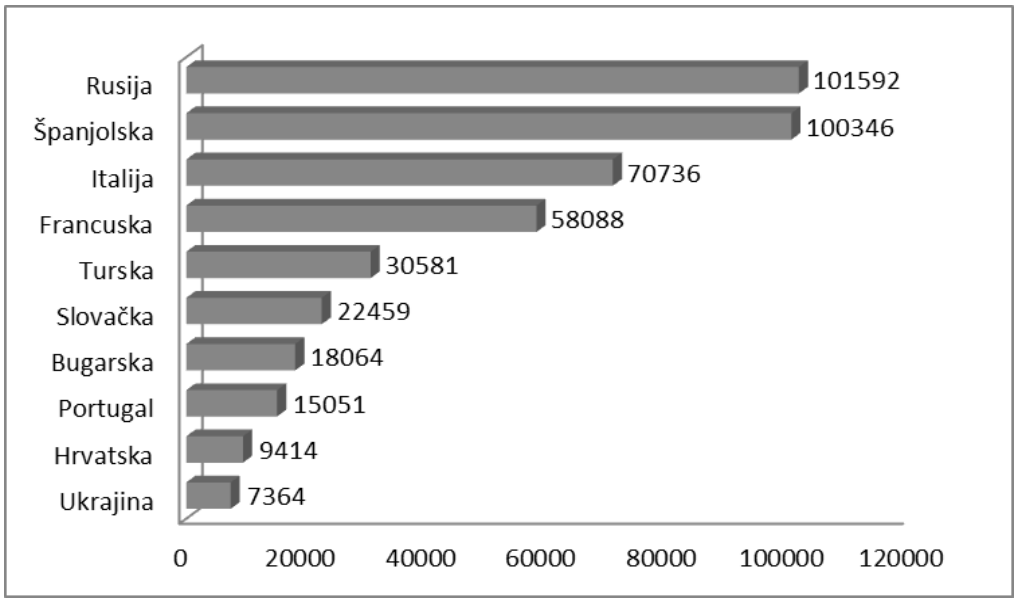
GODINA	EKOLOŠKA POLJOPRIVREDNA PROIZVODNJA (ha)
2010.	23.282,37
2011.	32.035,80
2012.	31.903,59
2013.	40.576,00
2014.	49.990,28

Izvor: *Ministrastvo poljoprivrede (http://mps.hr/)*

Bitno je naglasiti pozitivan trend od (2013.-2014.) godine kada se dogodio rast u broju ekoloških površina za 9 414 hektara što je vidljivo prema podatcima u tablici 6.

Veliki broj država, posebno država Europske unije, a među njima i Hrvatske, karakterizira ubrzani razvoj ekološke poljoprivrede. Zbog sve nepovoljnijih posljedica koje izaziva konvencionalna poljoprivreda (iscrpljivanje prirodnih resursa, smanjenje biološke raznolikosti) postupno se prelazi na održivi način gospodarenja, a ekološka poljoprivreda se javlja kao glavna alternativa.

Kako bi se nastavio taj daljnji trend porasta bitno je stvoriti dobre pretpostavke, odnosno jačati suradnju između državnih institucija, samih proizvođača te trgovačkih lanaca.

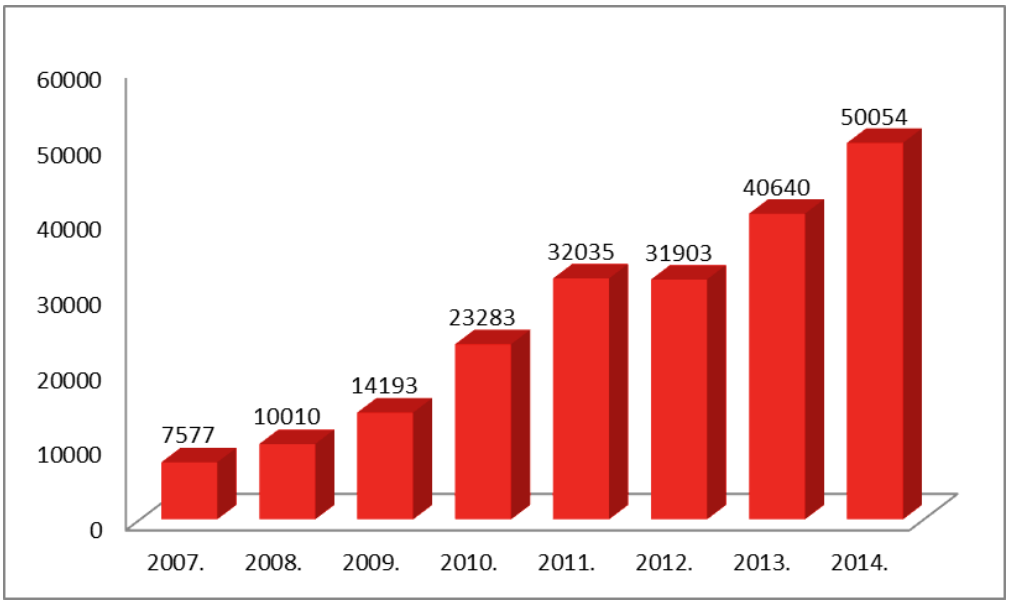

Grafikon 4. Europske zemlje s povećanjem površina (ha) pod ekološkom poljoprivredom u 2014. godini

Izvor: FiBL & IFOAM, 2016.,(http://www.ifoam-eu.org/)

Prema podatcima iz grafikona 4. u odnosu na ostale zemlje vidimo kako je Rusija u 2014. godini imala najveći trend rasta od 101. 592 hektara, a nakon Rusije se nalaze Španjolska i Italija s najvećim povećanjem broja ekoloških površina.

Republika Hrvatska sa značajnim porastom od 9 414 hektara se nalazi u biranom društvu te od zemalja jugoistočne Europe ima najznačajniji porast što je svakako pozitivno za daljnju tendenciju rasta ekološke poljoprivrede. Prema ovim podatcima Republika Hrvatska je 2014. godine imala 9. najbrži rast ekoloških površina u Europi.

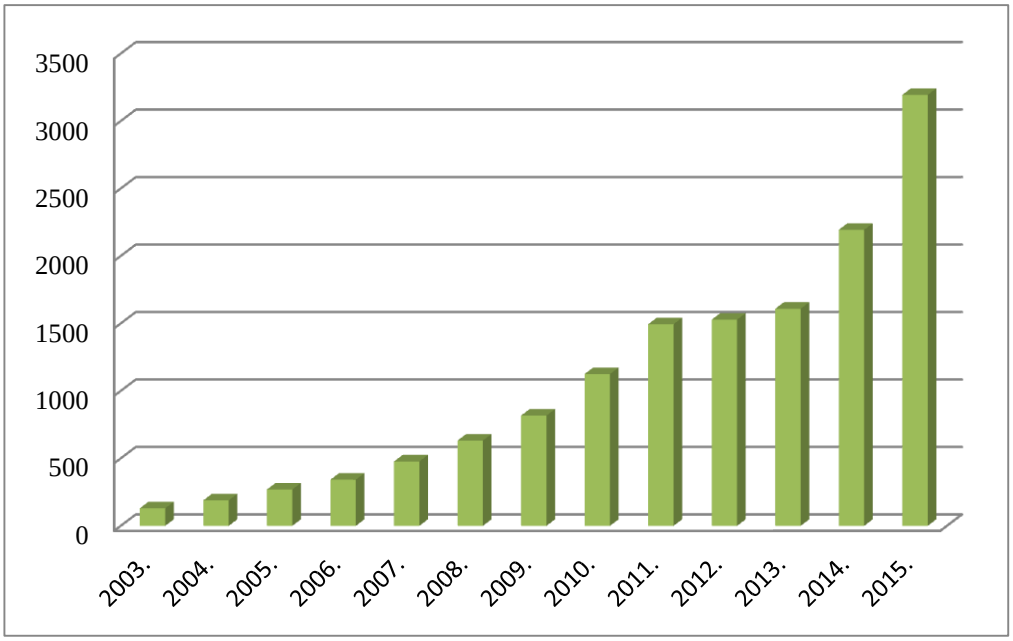
Grafikon 5. Površine pod ekološkom poljoprivredom u Hrvatskoj u hektarima

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede, (http://mps.hr/)

Vidljiv je rast kroz godine gdje smo 2007. imali samo 7577 hektara pod ekološkom proizvodnjom, a 2014. godine 50 054 hektara,(grafikon 5.)

Razlog sve većem broju povećanja površina pod ekološkom poljoprivredom se može naći i u ostvarivanju potpora za ekološku poljoprivredu koji se financira se iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj, u okviru mjere 11 „Ekološki uzgoj“.

Poljoprivredni proizvođači moraju gledati svoju šansu u plasmanu proizvoda na europsko tržište jer se ulaskom u Europsku uniju pojavila mogućnost plasmana na zajedničko, slobodno tržište koje traži takve proizvode, a nisu ih možda u mogućnosti proizvesti u odnosu na nas koji imamo povoljnije klimatske uvjete.

Grafikon 6. Broj ekoloških proizvođača u Republici Hrvatskoj

Izvor:Ministarstvo poljoprivrede (http://mps.hr/)

U grafikonu 6. je prikazana tendencija rasta ekoloških proizvođača u Hrvatskoj što je svakako vrlo pozitivno, gdje vidimo da je prema podatcima Ministarstva poljoprivrede broj ekoloških proizvođača narastao na brojku od nešto više od 3000 proizvođača, u odnosu na 2014. godinu kada smo imali oko 2000 proizvođača.

Bitno je stvoriti preduvjete za što veći rast broja ekoloških proizvođača, potražnja i potreba za ekološki proizvedenom hranom je sve veća, pa bi se i naša država morala uključiti u njezinu proizvodnju pomoću poticaja i pomaganjem gospodarstava koja se žele baviti takvom proizvodnjom.

Sve veći broj ekoloških proizvođača se može povezati s ulaskom Hrvatske u Europsku uniju koja dodatno potiče ekološku proizvodnju kroz mjere programa ruralnog razvoja.

Tablica 7. Biljna proizvodnja po županijama u ekološkoj poljoprivredi

STANJE PO ŽUPANIJAMA	POVRŠINA (ha) 2010.	POVRŠINA (ha) 2012.	POVRŠINA(ha) 2014.
ZAGREBAČKA	561	814	1113
SPLITSKO-DALMATINSKA	174	387	6407
OSJEČKO-BARANJSKA	**7 911**	**7 608**	**10 981**
ISTARSKA	173	516	737
POŽEŠKO-SLAVONSKA	1 324	1 826	1 871
KOPRIVNIČKO-KRIŽEVAČKA	144	170	276
BJELOVARSKO-BILOGORSKA	812	1 362	1 648
VUKOVARSKO-SRIJEMSKA	867	1 007	1 944
VARAŽDINSKA	57	90	189
LIČKO-SENJSKA	325	1 250	2 823
BRODSKO-POSAVSKA	2 364	2 636	3 110
VIROVITIČKO-PODRAVSKA	2 490	3 975	5 548
SISAČKO-MOSLAVAČKA	1 995	3 324	4 092
ZADARSKA	1 003	1 085	1 602
KRAPINSKO-ZAGORSKA	53	87	93
DUBROVAČKA	69	154	214
PRIMORSKO-GORANSKA	435	2 119	2 568
UKUPNO	**23 283**	**31 903**	**50 054**

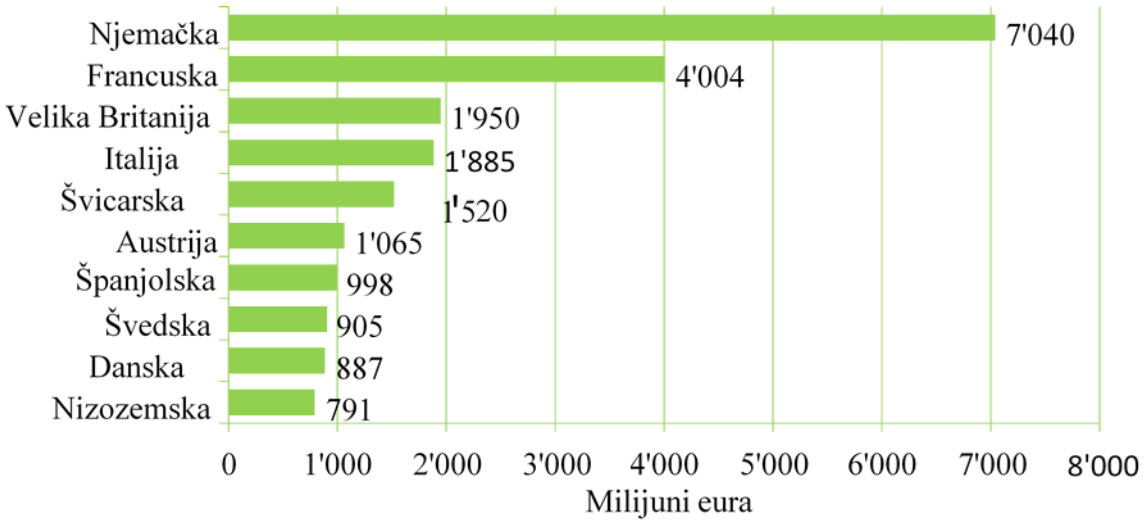
Izvor: Ministarstvo poljoprivrede (http://mps.hr/)

Iz Tablice 7. koja prikazuje biljnu proizvodnju po županijama, može se vidjeti kako najveće površine pod ekološkom poljoprivredom 2014. godine zauzima Osječko-baranjska županija s 10. 981 hektarom što i nije čudno s obzirom da je Slavonija kao regija poznata kao „žitnica“ Hrvatske. S druge strane vidljivo je kako najmanje hektara pod ekološkom proizvodnjom imaju Varaždinska, Koprivničko-križevačka i Krapinsko-zagorska županija

7. GLOBALNO TRŽIŠTE EKOLOŠKOM HRANOM

Prema tvrdnjama tržište ekoloških prehrambenih proizvoda rapidno raste, 2013. godine je iznesen podatak kako globalno tržište ekološkom hranom vrijedi 45 milijardi eura, odnosno da se tržište od (2000. - 2010.) povećalo za čak 330%. Ekološka proizvodnja se prakticira na gotovo svim kontinentima no najveća je potražnja za ekološkim proizvodima u Europi i Sjevernoj Americi gdje je koncentrirano 96% prometa i prihoda iz ekološke poljoprivrede. (Kisić, 2014.)

Iz grafikona 7. vidljivo je kako europsko tržište ekološkom hranom i pićem obuhvaća 21,5 milijuna eura, što je najveće tržište ekološke hrane i pića, dok je SAD odmah do Europe s vrijednošću od 21 milijuna eura. Prema iskazanim podatcima od europskih zemalja prednjači Njemačka s godišnjom vrijednošću ekološke hrane na tržištu od nešto više od 7 milijuna eura.

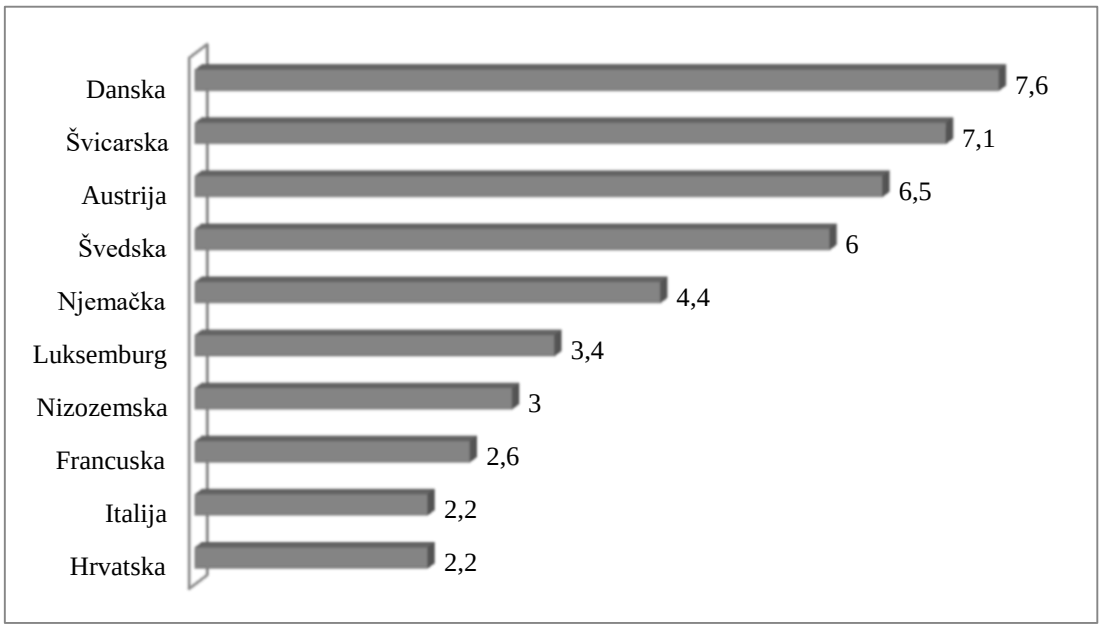

Grafikon 7. Tržište ekološki proizvedene hrane i pića, europske zemlje s najvećom prodajom 2012. godine

Izvor: Organic Data Network,(www.organicdatanetwork)

7.1. Tržište ekološkom hranom u Europi

Svaka država trebala bi težiti jačanju konkurentnosti malih proizvođača kroz maloprodaju što je izuzetno važno za napredak ekološke proizvodnje. Važno je uspostaviti lanac od proizvodnje, distribucije i u konačnici naplate prodanih proizvoda.

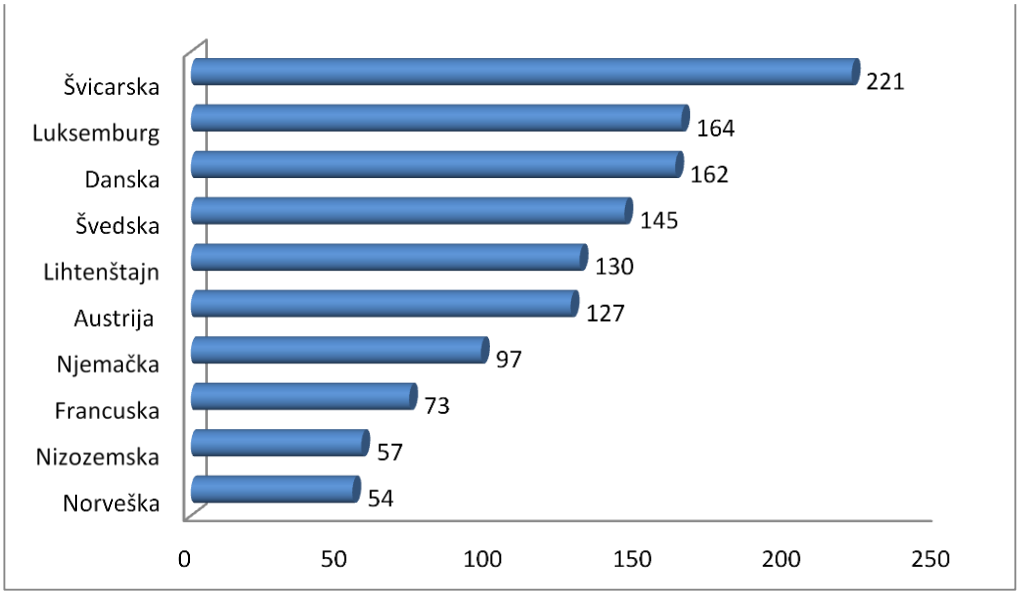
Grafikon 8. Države u Europi s najvećim udjelom ekoloških proizvoda (%) na domaćem tržištu 2014. godine

Izvor: FiBL & IFOAM, (http://www.ifoam-eu.org/)

Prema podatcima iz 2014. sa udjelom ekoloških proizvoda na svojem tržištu prednjači Danska (7,6%), Švicarska (7,1%) i Austrija (6,5%), a zanimljiv je podatak za Hrvatsku da je prema podatcima iz 2014. bila deseta po udjelu ekoloških proizvoda na domaćem tržištu sa 2,2% kao i Italija, (grafikon 8.) Treba ustrajati u daljnjoj promociji domaćih ekoloških proizvoda, od samih tržnica gdje će se nuditi pa do trgovačkih lanaca, a kupcima kroz kvalitetu samih proizvoda pokazati da je domaća proizvodnja kvalitetnija, kao što vidimo na primjeru Danske koja to na najbolji način prikazuje.

7.2. Najveći potrošači ekološke hrane u Europi

Općenito najveći potrošači ekološke hrane i pića u Europi su skandinavske zemlje i alpske zemlje. Jedan od razloga tomu je svakako ekonomski standard koji je u tim zemljama vrlo visok. Dakle prema podatcima vidimo kako je na prvom mjestu Švicarska s potrošnjom od (221 eura/stanovniku), Luksemburg na drugom mjestu s potrošnjom od (164 eura/stanovniku) te Danska s potrošnjom od (162/eura po stanovniku), što je vidljivo iz grafikona 9.

Grafikon 9. Europske zemlje prema potrošnji ekološke hrane po stanovniku 2014.godine (u eurima /stanovniku)

Izvor: FiBL & IFOAM, (http://www.ifoam-eu.org/)

Kod većine ljudi postoji usađeno mišljenje kako su ekološki proizvodi skupi i dostupni samo za ljude većeg ekonomskog standarda, što je u neku ruku prihvatljivo s obzirom na veća ulaganja, odnosno veće inpute koji su zastupljeni u ekološkoj proizvodnji pa sama cijena ekoloških proizvoda mora biti veća. Treba gledati mogućnosti s drugog aspekta, a to je da većom zastupljenošću domaćih ekoloških proizvođača pojaviti će se pozitivna konkurencija među proizvođačima, te će cijene varirati ovisno o proizvođaču.

7.3. Tržište eko proizvodima kao autohtonim hrvatskim proizvodima

Nekvalitetna prehrana dovodi do raznih i sve češćih oboljenja, pa je potreba za kvalitetnim i zdravim prehrambenim proizvodima sve veća[3]. Pojmovi „autohtono“ i „tradicionalno“ često su u korelaciji, međutim jasno je kako nešto može biti autohtono, a da nije ekološko, ali je preporučljivo, jer proizvodu daje dimenziju više koja se traži zbog postojanja velike konkurencije posebice na stranom tržištu.

Renko i Bošnjak (2009.) navode, kako je činjenica da na svjetskom, ali i na tržištu Europske unije raste potražnja za eko proizvodima, te su ovaj pristup definirali govoreći kako je ekološka proizvodnja budućnost. Takav proizvod, koji naravno podrazumijeva strategiju marketinške promocije samog proizvoda može otvoriti vrata domaćim eko-proizvođačima.

Potrebno je staviti naglasak na autohtone proizvode koji su, za razliku od tradicionalnih, vezani samo za određenu zemlju, pa prema tome imaju i veću tržišnu vrijednost, odnosno imaju specifično porijeklo koje im daje određene prednosti pred „klasičnim“ proizvodima. Izvorni hrvatski proizvodi jesu oni proizvodi koji su zadovoljili uvjete propisane Zakonom[4], a znak „Izvorno hrvatsko“ dodjeljuje Hrvatska gospodarska komora.

U kategoriji eko proizvoda snažno su se profilirale specijalizirane trgovine eko proizvoda među kojima se posebno ističu lanci bio&bio i Garden koje se bave maloprodajom i veleprodajom proizvoda europskih i domaćih ekoloških proizvođača. U svojoj maloprodaji nude više od 3300 proizvoda čija je kvaliteta garantirana eko certifikatom i nosi oznaku 100% organski proizvod.

Ulaskom u prodajne kanale većih lanaca domaći proizvođači bi svakako profitirali jer bi prvenstveno potrošači koji imaju naviku kupovine u trgovačkim lancima mogli imati nadohvat ruke proizvode do kojih bi teško došli.

[3] Akcijski plan razvoja ekološke poljoprivrede u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2011. do 2016. godine, Ministarstvo poljoprivrede Republike Hrvatske, Zagreb, dostupno na https://esavjetovanja.gov.hr/Documents/Download?documentId=1815, 25. 05.2017.
[4] Zakon o ekološkoj proizvodnji i označavanju ekoloških proizvoda, Narodne novine 139/10, dostupno na http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2010_12_139_3532.html, 25.05. 2017.

Slika 1. Oznaka hrvatskog eko proizvoda

Izvor: (http://mps.hr/)

Znak se dodjeljuje na 12 mjeseci. Eko znak se koristi za označavanje ekoloških proizvoda, njihove zaštite i prepoznatljivosti koja bi kupcu trebala dati povjerenje da je proizvod dobiven u strogo kontroliranim uvjetima proizvodnje.

8. POTPORE ZA RAZVOJ EKOLOŠKE PROIZVODNJE

Kako bi se ostvarila mogućnost ostvarivanja potpora u ekološkoj proizvodnji bitno je zadovoljiti sljedeće uvjete:

- upis u Upisnik subjekata u ekološkoj proizvodnji kojeg vodi Ministarstvo poljoprivrede,
- poljoprivredno zemljište na kojem se vrši ekološka proizvodnja mora biti registrirano u ARKOD sustavu i u sustavu kontrole ekološke proizvodnje,
- podnošenje zahtjeva za ulazak u sustav potpore za ekološku proizvodnju (EKO Zahtjev),
- podnošenje jedinstvenog zahtjeva za potporu (svake godine).

Propisano je kako su ulaskom u sustav potpore za ekološku proizvodnju, poljoprivrednici dužni najmanje dvije godine obavljati djelatnost na tome zemljištu.

Potpore se ostvaruju kroz dvije podmjere koje sadrže prakse i metode za prijelaz sa dosadašnjeg konvencionalnog pristupa (podmjera 11.1) i plaćanja za održavanje praksi i metoda ekološkog uzgoja (podmjera 11.2).[5]

Potpora se može ostvariti za oranice na kojima se uzgajaju višegodišnji nasadi, aromatično bilje, povrće, različiti trajni travnjaci.

Potpore izuzetno mogu pomoći poljoprivrednicima jer za prijelaz na ekološki uzgoj potpora iznosi za oranice ukupno 347,78 eura po hektaru, a za povrće 576,94 eura po hektaru te za višegodišnje nasade 868,18 eura.

Visina potpore u podmjeri za plaćanje za održavanje praksi i metoda ekološkog uzgoja za oranice iznosi 289,82, za povrće 480,78, za višegodišnje nasade 723,48 i za trajne travnjake 258,28 eura po hektaru.

Vidljivo je kako su visine potpora izuzetno visoke, međutim sama proizvodnja je izuzetno zahtjevna, ali isplativa jer je trend rasta potražnje za kvalitetnim ekološkim proizvodima.

[5] Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, dostupno na http://www.apprrr.hr/, 26.05. 2017.

Ekološki uzgoj u Republici Hrvatskoj je organiziran prema Zakonu o provedbi uredbe vijeća o ekološkoj proizvodnji[6]. Ukoliko se određeno gospodarstvo odluči na proizvodnju koju određuje ekološke osobitosti tada mora ispuniti ovih pet koraka.

Prvi korak - osoba treba poznavati zakonsku regulativu, tj. svaka osoba koja se želi baviti ekološkom proizvodnjom mora se izjasniti pri upisu u Upisnik da je upoznata sa pravilima kojim mora udovoljavati ekološka poljoprivreda.

Drugi korak - ekološki uzgoj na određenom poljoprivrednom gospodarstvu podliježe stručnoj kontroli, što znači da najmanje jednom godišnje ovlašteno kontrolno tijelo može obaviti kontrolu proizvodne jedinice.

Treći korak - pravilo je da osoba koja se nastoji baviti ekološkom proizvodnjom mora zadovoljavati kriterij upisa u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava, a upis u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava obavljaju uredi Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju.[7]

Četvrti korak - potvrdnicu izdaje kontrolno tijelo, potvrdnica zapravo označava da su sami uzgoj, proces na poljoprivrednom gospodarstvu u skladu s propisanim temeljnim uvjetima bitnim za ekološku proizvodnju.

Peti korak - dobivanje znaka „Ekoproizvod“ kojim proizvođač jamči za proizvod kako je prošao sve stručne analize temeljene propisima ekološkog uzgoja.

[6] Zakon o provedbi Uredbe vijeća (EZ) br.834/07 o ekološkoj proizvodnji i označavanju ekoloških proizvoda (NN, 80/13) i pravilniku (NN, 86/13), dostupno na http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2010_12_139_3532.html, 26.05. 2017.
[7] Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, dostupno na http://www.apprrr.hr/, 26.5. 2017.

9. PREPREKE ZA RAZVITAK EKOLOŠKE POLJOPRIVREDE

Vidljivo je kako Republika Hrvatska ima pogodne uvjete u vidu očuvanja tla koji su pogodni za intenzivniju ekološku proizvodnju, međutim tu se javljaju različite negativne zapreke kojima bi trebalo posvetiti veću pažnju.

Prva prepreka i sigurno najveća je needuciranost današnjih poljoprivrednih proizvođača, koji su vjerni tradicionalnoj poljoprivrednoj proizvodnji koja danas nema više toliku važnost kada pogledamo razvijene europske zemlje koje su shvatile da je put ka moderniziranoj poljoprivrednoj proizvodnji jaka ekološka proizvodnja. Važno je i istaknuti kako su u konačnici ekološki proizvodi skuplji od konvencionalnih jer su inputi u ekološkoj proizvodnji daleko veći.

Također veliki problem su svakako i distribucijski kanali gdje se teško mogu naći eko proizvodi domaćih proizvođača u supermarketima, a ako znamo da su ljudima uglavnom supermarketi jedan od glavnih distribucijskih kanala, to proizvod čini nedostupnim potrošačima. Jednu od glavnih prepreka čini visoka cijena ekoloških proizvoda u odnosu na konvencionalne. Jedan od razloga je slaba kupovna moć velikog broja domaćeg stanovništva, pa se stoga često oslanjaju na kupovinu proizvoda lošije kvalitete.

I u ovom slučaju, kao i u slučaju promidžbe ekoloških proizvoda, zajedničko udruživanje proizvođača bi moglo doprinijeti većoj konkurentnosti, stoga bi svakako cilj trebao biti poticati domaće proizvođače u domaće kanale distribucije, a samom većom konkurencijom na domaćem tržištu moći će biti konkurentniji u budućnosti i na inozemnom tržištu.

10. SWOT ANALIZA

SWOT analiza predstavlja prikaz stvarnog stanja snage (strenghts) i slabosti (weaknesses) u ovome slučaju ekološkog proizvođača s mogućnostima (opportunities) i prijetnjama (threats) koje daju proizvođaču na znanje što je dobro, a što je potrebno mijenjati.

Tablica 8. SWOT analiza – snage

	SNAGE (Strenghts)
	Zakonska regulative koje ekološki proizvođači moraju poštovati, certifikacija, eko znak
	Povoljan geografski položaj koji Hrvatska posjeduje
	Klimatska pogodnost koju Hrvatska posjeduje, od očuvanog tla, do prirodnih uvjeta koji su vrlo povoljni za ekološku poljoprivredu.
	Veća kvaliteta proizvoda, što kupci svakako žele
	Poticanje proizvođača uz mjere potpora Ruralnog razvitka kako bi prešli sa konvencionalnog pristupa na ekološki

Tablica 9. SWOT analiza – slabosti

	SLABOSTI (Weaknesses)
	Zapuštenost poljoprivrednog zemljišta, odnosno njihovo ne stavljanje u funkciju
	Nedovoljna educiranost proizvođača o njihovim mogućnostima
	Komplicirana administracija pri dobivanju prava na eko znak i složeno poštivanje administrativnih propisa
	Slaba razvijenost ruralnih područja - razlog slabog uključivanja u sustav proizvodnje
	Visoki troškovi proizvodnje

Tablica 10. SWOT analiza – mogućnosti

	MOGUĆNOSTI (Opportunities)
	Plan zajedničkog nastupa ekoloških proizvođača na tržištu
	Mogućnost organiziranja tečajeva od strane znanstvenih institucija, te edukacija potrošača
	Uspostavljanje suradnje između ministarstva i sa svim relevantnim skupinama po pitanju ekološke proizvodnje
	Smanjenje nezaposlenosti (posebice mlađa populacija)
	Pokretanje znanstveno-tehničkih istraživanja u ekološkoj poljoprivredi
	Mogućnost korištenja mjera poticanja ekološke poljoprivrede

Tablica 11. SWOT analiza – prijetnje

	PRIJETNJE (Threats)
	Nastavak trenda depopulacije i migracije stanovništva iz ruralnih sredina
	Nedostatak stručne potpore ekološkim proizvođačima
	Nedovoljna kontrola nadzornih tijela
	Neusklađenost s ostalim relevantnim zakonima
	Velika konkurencija na tržištu Europske unije
	Nepostojanje koordinacije između državnih tijela i lokalnih dionika

Prednost ovakvog načina poljoprivredne proizvodnje u Republici Hrvatskoj je taj što posjedujemo pogodne, nezagađene poljoprivredne površine koje bi trebalo staviti u funkciju ekološke proizvodnje. Veliki problem koji se u zadnje vrijeme dešava u Hrvatskoj je depopulacija stanovništva ili migracija ljudi u gradove u potrazi za poslom ili još gore u zemlje Europske unije ne videći ovdje perspektivu. Pomak je moguć uz mogućnost korištenja predpristupnih fondova Europske unije usmjerujući ih na razvitak poljoprivrede,

korištenja mjera poticanja ekološke proizvodnje te suradnja lokalne samouprave sa državnim institucijama, ali i poticanje na edukaciju te organiziranje skupova koji će doprinijeti boljoj edukaciji proizvođača.

Zapuštenost poljoprivrednog zemljišta, visoki troškovi privođenja kulturi su samo neki od problema. Bitno je male površine nastojati okrupniti, te poticati proizvođače na udruživanja. Nepostojanje promocije hrvatskog znaka „Ekoproizvoda" je veliki problem, a to se prvenstveno očituje malim brojem sajmova ekoloških proizvoda gdje bi oni mogli biti kvalitetnije prezentirani, a kupci bolje informirani.

Kao najvažniji čimbenik postavlja se pitanje intelektualnog kapitala - znanja, koji je u današnje vrijeme vrlo malo pristupačan, a tu bi trebalo najviše poraditi na obrazovanju proizvođača, odnosno na njihovom informiranju s obzirom na mogućnosti koje im se pružaju ulaskom u proces ekološke proizvodnje.

Potencijali za razvitak ekološke proizvodnje su veliki, prvenstveno s naglaskom na:

- proizvodnju domaće ekološke hrane,
- potencijale razvoja poduzetništva, razvitak dopunske djelatnosti kao što su ruralni turizam,
- osnivanja udruga ekoloških proizvođača, radi veće konkurentnosti i više znanja i iskustva koje bi mogli kvalitetnije prezentirati,
- uključivanje civilnog društva u širenje ekološke proizvodnje,
- povoljan geografski položaj unutar Europe (dobra prometna povezanost),
- veliki broj zaštićenih prirodnih područja i visok stupanj očuvanosti okoliša.

Potrebna je suradnja znanstveno-istraživačkih centara, visokoobrazovanih institucija i LAG-ova kako bi se otvorili novi projekti. Uz prednost očuvane i čiste zemlje navedeni razlozi trebali bi omogućiti da Hrvatska više ne bude neproizvođačka i konvencionalno usmjerena zemlja .

11. ZAKLJUČAK

Republici Hrvatskoj se ulaskom u Europsku uniju pružaju brojne tržišne mogućnosti, te je stoga plasman domaćeg ekološkog proizvoda na veliko i zahtjevno europsko tržište veliki izazov, međutim postoje i brojne prednosti koje treba iskoristiti.

Problem koji se također pojavljuje je nedostatak kanala distribucije eko proizvoda koji se javlja kod nas kao i najveći problem needukacije stanovništva koji se može poboljšati. Mogućnost rješavanja problema slabije konkurentnosti može se postići da se kombinacijom domaćeg autohtonog i ekološkog proizvoda postigne ekološka vrijednost po kojoj bi taj proizvod bio prepoznatljiv, koji su od osnovne sirovine preradom ostvarili veću vrijednost što je traženo na tržištu.

U radu je kroz statističke podatke naglašeno kako je vidljiv trend povećanja ekološke proizvodnje. Taj trend svakako može biti veći jer su u korelaciji s ostalim zemljama Europske unije poput (Danske, Austrije) naši kapaciteti slabo iskorišteni kada se u obzir uzmu sva obilježja poput povoljnog geografskog položaja, klime, u dobroj mjeri očuvanog tla koje u većini zemalja Europske unije nije u dobroj mjeri očuvano kao naše.

Republika Hrvatska ima udio od ekološke poljoprivrede oko 4%, što je malo s obzirom na ostale europske zemlje, međutim kada uzmemo u obzir činjenicu kako smo 2010. godine imali samo 1.8%, ipak je vidljiva tendencija rasta.

Postoje velike mogućnosti koje treba iskoristiti od samih potpora koje nisu male, već poprilično velike, međutim jedan od problema je u Hrvatskoj što se ljudi boje promjene prelaska s tradicionalnog pristupa na moderan pristup koji je u ostalim zemljama već odavno prihvaćen, daljnjeg udruživanja radi postizanja veće konkurentnosti, kroz posebne oblike organiziranja (udruge, zadruge), a sve u cilju ostvarivanja većih mogućnosti na tržištu.

Razlozi još nedovoljne aktivnosti ekološke poljoprivrede mogu se povezati u najvećoj mjeri s edukacijom gdje oni koji se žele baviti ekološkom proizvodnjom ne poznaju zakonsku regulativu kao ni koje su njihove mogućnosti. Ti se problemi trebaju početi rješavati jer ekološka proizvodnja ima budućnost i mora biti bitan faktor razvoja hrvatske poljoprivrede u budućnosti.

12. POPIS LITERATURE

Internetske stranice

Agroklub, Ekološka poljoprivreda, https://www.agroklub.com/, (14.05.2017.)

Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, http://www.apprrr.hr/, (26.5. 2017.)

Akcijski plan razvoja ekološke poljoprivrede u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2011. do 2016. godine (2011.), Ministarstvo poljoprivrede Republike Hrvatske, Zagreb, http://www.mps.hr/default.aspx?id=7882, (25.5.2017.)

Agencija za poljoprivredno zemljište http://zemljiste.mps.hr/, (14.05.2017.)

FiBL & IFOAM, (2016.): The World of Organic Agriculture, http://www.ifoam-eu.org/sites/default/files/ifoameu_organic_in_europe_2016.pdf (20.5.2017.)

Hrvatska gospodarska komora, www.hgk.hr, (15.05.2017.)

Ministarstvo poljoprivrede – Ekološka poljoprivreda, Integrirana poljoprivreda.

http://www.mps.hr/default.aspx?id=6184,(14.05.2017.)

Organic data network, www.organicdatanetwork, (25.5.2017.)

Zakon o ekološkoj proizvodnji i označavanju ekoloških proizvoda, Narodne novine 139/10, http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2010_12_139_3532.html, (25.05.2017.)

Denmark, objective 100% organic, http://www.lifegate.com/people/lifestyle/denmark-organic-farming, (04.05.2017.)

Knjige, udžbenici, skripte

Herceg, N.(2013.): Uništavanje staništa. U: Okoliš i održivi razvoj, Synopsis d.o.o ., Zagreb, 154-155 stranica.

Kisić, I. (2014.): Uvod u ekološku poljoprivredu, Agronomski fakultet sveučilišta u Zagrebu Zagreb, 340.

Znaor, D. (1996.): Ekološka poljoprivreda, Nakladni zavod Globus, Zagreb, 469.

Rad u časopisu

Pejnović Dane, Ciganović Anita, Valjak Valentina, (2012.): Ekološka poljoprivreda Hrvatske: Problemi i mogućnosti razvoja, Hrvatski geografski glasnik 139-159.

Renko, S. i Bošnjak, K. (2009.), Aktualno stanje i perspektive budućeg razvoja tržišta ekološke hrane u Hrvatskoj, Ekonomski pregled, Zagreb,368.

Radman, M. (2005.), "Consumer consumption and perception of organic products in Croatia", British Food Journal, 107, 4, 263-273.